

Publiekssamenvatting verdiepende studie 'Kaders voor kansen'

November 2021

Inleiding

De [wetenschappelijke Curriculumcommissie](#) reflecteert in haar eerste [verdiepende studie](#) op het [beoordelingskader kansengelijkheid](#) dat [SLO](#) (het landelijk expertisecentrum curriculum) heeft opgesteld. In dit stuk wordt het advies van de Curriculumcommissie samengevat.

Context

- De Tweede Kamer heeft de minister van Basisonderwijs Voortgezet Onderwijs en Media verzocht om een beoordelingskader kansengelijkheid op te stellen. Dit kader heeft het doel om de [bouwstenen van Curriculum.nu](#) te toetsen op kansengelijkheid, specifiek op het gebied van lezen, schrijven en rekenen.¹
- Het ministerie van OCW heeft SLO gevraagd om dit beoordelingskader op te stellen.
- In het eerste tussenadvies concludeert de Curriculumcommissie dat het [beoordelingskader](#) te beperkt is doordat het zich alleen op lezen, schrijven en rekenen richt.
- Zij heeft daarom een verdiepende studie uitgevoerd naar kansengelijkheid in het totale curriculum.

De centrale vraag in de studie is: hoe kan een curriculum bijdragen aan kansengelijkheid?

De Curriculumcommissie beschrijft twee verschillende visies op kansengelijkheid: de meritocratische visie en de egalitaire visie. De meritocratische visie gaat uit van dezelfde startpositie van leerlingen. Het succes van mensen wordt bepaald door inzet, talent en capaciteit. Door goed onderwijsaanbod krijgen leerlingen een gelijke kans om zich te ontwikkelen. Kansengelijkheid wordt in deze visie vooral bereikt door ervoor te zorgen dat op elke school hetzelfde kwalitatief hoogwaardige onderwijs wordt gegeven.

De egalitaire visie gaat uit van de gedachte dat leerlingen met gelijk potentieel ook gelijke uitkomsten moeten kunnen bereiken. Hierbij mogen verschillen in beginsituaties, die het gevolg zijn van culturele, sociaaleconomische of etnische achtergronden, geen rol spelen. Kansengelijkheid creëren houdt in deze visie in dat scholen, in het geven van onderwijs, moeten compenseren voor bestaande achterstanden.

In deze studie hanteert de Curriculumcommissie een egalitaire visie.

¹ Kamerstukken II, 2018/19, 35000-VIII nr. 204

De Curriculumcommissie laat op basis van onderzoek zien dat er een verband is tussen bepaalde achtergrondkenmerken, onderwijsprestaties en school/werkloopbanen. Zij beschrijft daarbij kenmerken waarmee een curriculum aantoonbaar kan bijdragen aan kansengelijkheid:

- Om goed mee te kunnen komen in de samenleving hebben kinderen kennis en vaardigheden nodig over de wereld waarin zij opgroeien. Daarbij gaat het niet alleen over basisvaardigheden zoals taal en rekenen, maar ook over inzichten die de eigen horizon overstijgt, bijvoorbeeld op het gebied van cultuur, sport, kunst etc. Kinderen die hier van huis uit geen toegang toe hebben, moeten er via het curriculum op school mee in aanraking komen. Een breed curriculum met onderwijsdoelen gericht op kwalificatie, persoonsvorming en socialisatie draagt daaraan bij.
- Concreet geformuleerde kerndoelen en eindtermen, met een duidelijke omschrijving van de gewenste uitkomsten geven houvast voor de inrichting van onderwijs. Leraren kunnen het onderwijs zo inrichten dat deze doelen bij alle leerlingen bereikt wordt. Er mag geen ruimte zijn voor interpretatieverschillen over de te bereiken ambities, zodat leerlingen met gelijke potentie gelijke uitkomsten bereiken.
- Inclusiviteit moet als onderwerp in het curriculum worden opgenomen. Door te leren over stereotypen, vooroordelen, discriminatie en racisme kan een curriculum bijdragen aan kansengelijkheid.
- Diversificatie van onderwijsinhoud. Bij de ontwikkeling van het curriculum moet gekeken worden of de onderwijsinhoud, de perspectieven die erin worden belicht, en de manier waarop diverse groepen worden gerepresenteerd in het curriculum, voldoende recht doen aan diversiteit in de mondiale samenleving.
- Aandacht besteden aan de ontwikkeling van metakennis. Hierbij gaat het om het behandelen van vraagstukken zoals: Welke invloed hebben culturele aannames, sociale perspectieven en historische referentiekaders op de totstandkoming van kennis? Welke impliciete en ongeschreven regels zijn er in het onderwijs en van het onderwijssysteem? Hoe zijn bepaalde 'mindsets', zoals geloof in eigen invloed en succes daarop van invloed?
- Expliciet noemt de Curriculumcommissie het benutten van de meertalige achtergrond van kinderen die een andere taalachtergrond hebben. Dit kan bijdragen aan meer inclusiviteit en het gevoel van eigenwaarde. Dit is niet alleen een curriculumkwestie, maar ook een pedagogisch/didactische opgave.

Ten slotte zijn er nog enkele structurele kenmerken van het curriculum die kunnen bijdragen aan het bevorderen van kansengelijkheid:

- Een goede aansluiting tussen vakken van verschillende leerwegen/schoolsoorten om doorstroom in schoolloopbanen te bevorderen.
- Ruimte geven aan scholen om naast het vastgelegde curriculum eigen accenten te leggen in het onderwijs. Bijvoorbeeld door deze ruimte te benutten voor wat relevant en passend is voor de leerlingenpopulatie.
- Keuzevrijheid voor leerlingen zodat ze zich kunnen ontwikkelen in de richting die bij hen past.

De Curriculumcommissie merkt overigens op dat ruimte en keuzevrijheid ook contraproductief kan werken, waardoor verschillen tussen groepen leerlingen vergroot en versterkt worden.

De Curriculumcommissie adviseert om een kader te hanteren om te beoordelen of het bijgestelde curriculum voldoet aan de hierboven beschreven kenmerken. Dit kader kan zowel voor de kerndoelen als de examenprogramma's gebruikt worden. Het is daarmee een aanvulling op het beoordelingskader kansengelijkheid voor taal en rekenen dat SLO heeft opgesteld. Zij adviseert dat SLO hier een verdere uitwerking voor maakt.

De hierboven beschreven factoren kunnen in de vorm van vragen als beoordelingskader gebruikt worden om het curriculum te beoordelen op kansengelijkheid:

1. Is het curriculum breed en gevarieerd en komen de drie doeldomeinen kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming er voldoende in terug?
2. Zijn er concreet geformuleerde beheersings- en ervaringsdoelen?
3. Besteed het curriculum aandacht aan het onderwerp inclusiviteit?
4. Is er aandacht voor inzichten over kennis en metakennis?
5. Is er ruimte voor meertaligheid?
6. Is er sprake van doorlopende, afgestemde leerlijnen zodat doorstromen in de schoolloopbaan mogelijk is?
7. Biedt het curriculum ruimte voor scholen om het onderwijs af te stemmen op de eigen visie en op de behoeften van de eigen leerlingenpopulatie?
8. Hebben leerlingen keuzemogelijkheden binnen het curriculum om zich te ontwikkelen in de richting die bij hen past?
9. Is het curriculum werkbaar/uitvoerbaar voor scholen en voor leerlingen en niet overladen?

Het vervolg

De minister van Basisonderwijs Voortgezet Onderwijs en media geeft SLO de opdracht om de adviezen uit deze verdiepende studie mee te nemen in de bijstelling van het curriculum.